

ЗВІТ ГРОМАДИ УКРАЇНЦІВ ЛИТВИ (2004 - 2005 рр.)

Громада українців Литви (ГУЛ) презентує інтереси понад 20 регіональних і міських організацій українців Литви. Найстарішими з них є Сільська громада „Айренай-Гейсішкес-Европа” (понад 100 років існування) і Товариство українців Каунасу (70 років діяльності), наймолодшою – Громада українців Паневежіса (5 років).

За звітний період ГУЛ в основному змінювалася якісно. Існування чималої кількості українських організацій призвело до природної внутрішньої конкуренції і пошуку оптимальних механізмів співпраці. З'явилася потреба у співпраці на рівні регіонів. Так з ініціативи ГУЛ проводяться свята українського мистецтва в Північному регіоні за участю українців Паневежіса і Вісагінаса. До таких форумів залучаються місцева громадськість і органи самоврядування міст Вісагінаса, Паневежіса і Шяуляй, українських організацій з сусідньої Латвії – Риги і Даугавпілса.

У Південній Литві місцем тяжіння українства залишається Вільнюс. Але знайдені нові форми роботи в тих містах, де хоча й мешкають українці, але або вони організаційно не об'єднані, або належать до секцій українських земляцтв в складі загальних центрів національних меншин, що створені в регіонах (Алітус, Тракай, Друскінінкай, Маріямпольє, Бірштонас). Тут були проведені фотовиставки, розгорнуті мистецькі експозиції про Україну і українців.

На Заході Литви традиційно мешкає чимала кількість українців, які об'єднані в три громади, а в головному осередку українства цього краю – місті Клайпеді – існує українська школа. Хоча вона й має статус недільної, заняття в ній відбуваються три рази на тиждень. В Клайпеді засновано новий ансамбль української пісні. Українці міста і краю беруть активну участь у Святі моря. Вже втретє на цьому фестивалі за окремою програмою презентується українське мистецтво Литовського помор'я. 2004 року з ініціативи Громади українців Литви в тісній співпраці з Посольством України в Клайпеді відкрито Консульство України.

Каунаське товариство українців є ювіляром 2005 року. Тому чимало загальнолитовських імпрез присвячено саме 70-річній історії громади в Каунасі, яка стала першою міською українською громадою Литви в міжвоєнний період її історії. Саме діяльність каунаської громади пов'язана з особистістю Євгена Коновальця та інших українських патріотів, яким було надано громадянство і захист Литви. Перша ювілейна імпреза відбулася під час Свята Каунаса, на якому особливо висвітлювалося українське життя міста. В Каунасі відродилися українські Свята Святого Миколая, в яких беруть участь мешканці міста. В багатьох імпрезах каунасців бере участь українська громада сусіднього з Каунасом міста Йонава. Але й Йонава має своє цікаве свято – День Івана Купала (в перекладі Йонава – Іванове місто). Український Іван Купала став улюбленцем всіх йонавчан.

Найбільш значним й найдовшим фестивалем залишається Вільнюська Шевченкіана. Цього року відбувся великий концерт українських майстрів Литви, відбулися художні виставки, в ефірі ТВ було показано спеціальну програму про перебування молодого Тараса у Вільнюсі. Шевченкіана крокує містами Литви цілий місяць. І це вже є традицією.

Увіковічення пам'яті Тараса Шеченка є постійною турботою Громади українців Литви і особливо Вільнюської громади українців. До двох меморіальних дошок – на будинку Вільнюського Університету і на будинку Енгельгардів, в якому мешкав молодий поет і художник, - буде додано пам'ятник молодому Тарасові. Домовленість про відкриття такого пам'ятника 2005 року вже існує. Його буде встановлено в сквері навпроти костьолу Св. Анни, в якому юний Тарас молився і біля якого познайомився з Ядвігою – першим своїм коханням. Вільнюські українці опікуються українським життям в сусідніх містах Тракай і Скайдішкес, вони ж ініціювали дослідження перебування в Друскінінкай Лесі Українки. Ведеться дослідницька робота по пошуку маєтку родини Орликів, бо відомо, що Пилип

Орлик народився в Литві у Вільнюському повіті. У Шяуляйському університеті відбулася III Міжнародна наукова конференція з спадщини українських ченців-василіан.

Особливо пожвавилася робота після перемоги Помаранчевої революції, яку українці Литви активно підтримували. Під час виборів були організовані пікети посольства України, проведено спільну з литовським парламентом акцію „Український помаранч”, з ініціативи Громади українців Вільнюса розповсюджувалася правдива інформація про масштаби фальсифікацій, про людей на Майдані. Чимало українців скористалися для цього можливостями литовського національного радіо і телебачення, а також матеріалами часописів.

Українці Литви беруть активну участь у створенні позитивного іміджу України в її просуванні до Європейського Союзу і НАТО. За допомогою Громади в 2005 році вийшов друком українською, литовською і англійською мовами дуже цікавий науково-історичний твір про Європейський з'їзд монархів у Луцьку, що відбувся 1429 року. В книжці наводяться паралелі євроінтеграційних устремлень Литви і України протягом цих століть.

2004 року в Вільнюсі і Айренай відбувся III Міжнародний фестиваль українського мистецтва „Балтійська Трембіта”, 2005 року місцем його проведення був Таллінн.

Є й певні проблеми, загострення яких литовські українці прогнозували ще 10 років тому. Шкільництво опинилося в занепаді. Своїми силами литовським українцям важко підняти шкільництво на достойний рівень. Незважаючи на те, що в Литві є надзвичайно міцними традиції українського шкільництва, зараз воно переживає своєрідну кризу – справа в тому, що бракує сучасних методик і кваліфікованих вчителів. Така ситуація призводить до швидкої асиміляції, нові генерації українців все більше вважають себе носіями лише литовської культури, аніж культури українців або українців Литви, або литовсько-української культури. Врятувати ситуацію може лише втручання України, а саме – надання методичної, організаційної і фахової допомоги українському шкільництву Литви. В той же час залишаються міцними вісагінська, клайпедська і вільнюська католицька школи. Діють мовні курси в Паневежісі. Цього мало, бо ще п'ять років тому існувало три школи у Вільнюсі, по одній в Каунасі і Йонаві. Разом в Литві діяло 8 недільних шкіл, а залишилося тільки три.

Віктор Чернишук
голова ГУЛ